

URAD VLADE ZA KOMUNICIRANJE
GREGORČIČEVA ULICA 25

1000 LJUBLJANA

predlagam.vladi@gov.si

ZADEVA: PREDLOG 429: Izboljšanje prehrane otrok v vrtcih in šolah
ZVEZA: vaš dopis, št.: 092-34/2010/1 z dne 22. 2. 2010

Zdravje je eden ključnih faktorjev za blagostanje družbe. Delno lahko k temu pripomore tudi zdrava in uravnotežena prehrana v letih razvoja otrok.

Danes ponujena hrana v šolah je največkrat pripravljena »iz vrečk«, umetna in hitro pripravljena.

S centralnim koordiniranjem in nadzorom bi lahko ministrstvo pripravilo program prehrane in jedilnikov, ki bi bil strokovno (nutricionistično) podprt. Oskrba šol s sestavinami bi se lahko preko razpisov vezala čim bolj na lokalno in ekološko pridelano prehrano, s tendenco zmanjševanja uporabe mesa, itd.

Takšen program bi pomenil spodaj naštetе prednosti in slabosti:

Prednosti:

- Zdrava, bolj sveža in uravnotežena prehrana otrok
- Boljši nadzor nad zdravjem in razvojem
- Pospeševanje lokalne in ekološko sprejemljive pridelave hrane

...

Slabosti:

- Višji stroški za pripravo takšnega programa in samo pripravo hrane

...

Vprašanje je, ali si lahko to privoščimo. Menim, da bi bili za to tudi starši pripravljene primakniti kakšen € več. V vsakem primeru pa to ne sme dobiti dobičkonosna naravnana dejavnost, naj to izvaja ministrstvo ali zunanji izvajalci.

ODGOVOR

Prehrana otrok in mladostnikov v vrtcih in šolah je s systemskega vidika urejena s področno zakonodajo – Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI Ur. l. RS, št.16/07 UPB5, 36/08, 58/09, 58/09 -popr., 65/09- popr.) Zakon o vrtcih (ZVrt Ur. l. RS, št.100/05 UPB in 25/08), Zakon o osnovni šoli (ZOŠ Ur. l. RS, št.81/06 UPB3 in 102/07) in Pravilnik o subvencioniranju šolske prehrane učencev v osnovnih šolah (Ur. l. RS št. 34/04 in 70/08).

Šole in vrtci avtonomno in samostojno oblikujejo program razvoja v okviru zakonodaje in možnosti, ki jih nudi okolje, v katerem delujejo. Vsak vrtec in šola torej načrtuje šolsko prehrano samostojno v okviru strokovnih priporočil. Za zagotavljanje kakovostne prehrane je v vrtcu in šoli pristojen organizator prehrane. Za organizirano uresničevanje interesa staršev vsaka javna šola oziroma vrtec oblikuje svet staršev, predstavniki staršev pa so tudi člani sveta šole oziroma vrtca. Starši svoje interese lahko uveljavljajo preko obeh svetov in na nekaterih šolah starši na ta način sooblikujejo načrtovanje prehrane v vrtcih in šolah.

Vzgojno-izobraževalni zavodi so dolžni izpolnjevati določila Zakona o javnem naročanju (Uradni list RS, št. 128/2006 in 16/8). Zakon določa obvezna ravnanja naročnikov in ponudnikov pri javnem naročanju blaga in storitev, kamor prištevamo tudi naročanje živil za potrebe vzgojno-izobraževalnih ustanov. Zakon v 48. členu navaja, da naročnik lahko odda naročilo: na podlagi najnižje cene; in na podlagi ekonomsko najugodnejše ponudbe z uporabo različnih meril v povezavi s predmetom naročila. Merila so lahko različna in povezana z različnimi zahtevami kakovosti, cene, hrambe, načina in oblike pakiranja, datuma dobave itd. Februarja 2008 je Državni zbor RS sprejel spremembo oziroma dopolnitev k 48. členu zakona, ki po novem navaja, da se pri merilih za izbiro ponudbe pri naročanju živil prednostno upoštevajo živila, ki so vključena v shemah kakovosti (npr. sezonsko pridelana živila na integriran način, sezonsko pridelana živila na ekološki način ipd.) in živila, ki so proizvedena po nacionalnih predpisih o kakovosti živil.

Področje prehrane urejajo tudi predpisi na področju zdravja ter Smernice zdravega prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, ki jih je leta 2005 izdalo Ministrstvo za zdravje. Smernice predstavljajo strokovno podlago za zagotavljanje zdravstveno ustrezne prehrane v vrtcih, šolah, zavodih in dijaških domovih. Le-ta se mora uskladiti z načeli zdrave prehrane pri otrocih in mladostnikih.

Ministrstvo za zdravje je za lažjo uporabo smernic pripravilo leta 2008 tudi Priročnik z merili kakovosti za javno naročanje hrane v VIZ ustanovah ter Praktikum jedilnikov zdravega prehranjevanja v VIZ ustanovah, ki poleg klasičnih jedilnikov vključuje tudi jedilnike za različne diete in lakto-ovo-vegetarijansko prehrano. Vsi navedeni dokumenti so na voljo na spletnih straneh Ministrstva za zdravje in Ministrstva za šolstvo ter šport (http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/osnovnosolsko_izobrazevanje/prehrana/).

V postopku sprejemanja je Predlog zakona o šolski prehrani, ki uvaja obvezno upoštevanje smernic za prehranjevanje v vzgojno-izobraževalnih zavodih. Smernice, ki jih bo sprejel Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje, bodo opredeljevale tako vzgojno-izobraževalni kot tudi zdravstveni vidik šolske prehrane. V predlogu zakona je predvideno tudi strokovno spremljanje jedilnikov in usmeritev, ki ga bodo izvajali Inštitut Republike Slovenije za varovanje zdravja in območni zavodi za zdravstveno varstvo. Vsaj enkrat letno se bo ugotavljalo skladnost jedilnikov s strokovnimi usmeritvami, zagotavljalo pa se bo tudi svetovanje šolam.

Evropska Komisija je v začetku leta 2009 sprejela Uredbo za oskrbo otrok v izobraževalnih ustanovah s sadjem in zelenjavo, ki predvideva ureditev brezplačnega razdeljevanja sadja in zelenjave učencem v šolah. Uredba je ukrep skupne kmetijske politike EU v sektorju sadja in zelenjave z namenom ustaviti trend zmanjševanja porabe sadja in zelenjave in hkrati omejiti naraščanje pojavnosti prekomerne telesne teže in debelosti pri otrocih. Pri oblikovanju ukrepa, poimenovanega "Shema šolskega sadja", je aktivno sodelovala tudi Slovenija, ki je zagovarjala stališče, da sta za zdravo prehranjevanje bistvenega pomena vzgoja in izobraževanje. Za izvajanje ukrepa, je morala vsaka zainteresirana država pripraviti lastno strategijo. Slovenija ukrep izvaja v osnovnih šolah. Strategija daje velik poudarek vzpodbujanju sodelovanja šol in lokalnih proizvajalcev.

Zakonodaja že omogoča nabavo živil, pridelanih na ekološki način. Izkušnje drugih držav in tudi sporočila šol, ki skušajo v šolsko prehrano vključiti ekološko pridelana živila, pa kažejo, da je poleg dražje hrane problem predvsem v zagotavljanju ekološko pridelane hrane, saj večina lokalnih proizvajalcev svoje izdelke proda doma. V vladnem postopku sprejemanja je Uredba o zelenem javnem naročanju, ki bo zavezujoča tudi za vrtce in šole. Merila, ki so opredeljena v uredbi kažejo, da se pripravljavec zaveda, da je treba v Sloveniji trg na tem področju šele vzpostaviti.

Na področju šolske prehrane so v zadnjem času torej že bili sprejeti ali pa so v pripravi nekateri pomembni ukrepi. Menimo pa, da bi bilo za zagotavljanje zdravih živil treba pripraviti tudi ustrezne ukrepe na kmetijskem področju, s katerimi bi vzpodbudili lokalne ekološke proizvajalce, obenem pa pripraviti tudi ustrezno medijsko promocijo, ki bi vzpodbujala starše k nabavi zdravih živil.

Boris Zupančič
Vodja Sektorja za osnovno šolstvo MŠŠ